

Nyt fra foreningerne

Nyt fra SNU

Cecilie Pedersen

Selskabet for Naturlærens Udbredelse (SNU) har i anledning af sit 200-års jubilæum tildelt H.C. Ørsted Guldmaljen i hhv. fysik og kemi til professor Jens Kehlet Nørskov og professor Morten Meldal for deres banebrydende bidrag inden for fysik og kemi.

SNU's H.C. Ørsted-guldmalje gives for fremragende videnskabelige arbejder inden for fysikkens og kemiens områder. Medaljen kan gives til forskere, der arbejder i Danmark, og er hidtil tildelt 19 forskere siden 1909, heriblandt to Nobelpristagere, Niels Bohr (1924) og Aage Bohr (1970).

Medaljerne blev overrakt af Hans Majestæt Kongen i Den Sorte Diamant den 22. marts 2024.

H.C. Ørsted-guldmalje i fysik: Professor Jens Kehlet Nørskov

Professor Jens Kehlet Nørskov fra Danmarks Tekniske Universitet har haft en enorm indflydelse på vores forståelse af fænomener på grænsefladen mellem faste stoffer og gas- eller væskefasen. Som teoretisk fysiker har han været pioner inden for udviklingen og anvendelsen af kvantemekaniske beregninger til forståelse af adsorption og kemiske reaktioner på overflader. Han har udviklet, hvad der i dag er standardmodellen til forståelsen af kemiske bindinger ved metaloverflader, og hans forskning har skabt grundlaget for en forståelse af heterogen katalyse.

Figur 1. Jens Kehlet Nørskov med guldmaljen sammen med H.M. Kong Frederik, SNU's præsident Anja C. Andersen (t.v.) og formand for nomineringsudvalget professor Anja Boisen på talerstolen. Foto: Rochelle Coote Photography.

Jens Kehlet Nørskov har de seneste år fokuseret sin forskning på at forstå og udvikle processer til grøn energiomdannelse – Power2X. Et afgørende gennembrud inden for de seneste fem år er det teoretiske grundlag for en proces til elektrokemisk reduktion af N_2 til ammoniak. Hans bidrag har været helt centralt og først og fremmest været påvisningen af, at kontrol af proton og

elektronoverførsel er nøglen til kontrol af selektiviteten til ammoniak. Perspektiverne er enorme og kan spille en afgørende rolle for den nødvendige globale omlægning til grøn energi.

H.C. Ørsted-guldmalje i kemi: Professor Morten Meldal

Morten Meldal har i årevis været en toneangivende forsker og har blandt andet stået i spidsen for flere betydningsfulde opdagelser og teknologier inden for sine forskningsområder. Morten Meldal modtog i 2022 Nobelprisen for sit arbejde, der bl.a. omfatter "klikke-mi", hvor molekylære byggesten hurtigt og effektivt klikker sammen i en særlig form for kemisk reaktion. Klikkemi bruges både i industrien og den akademiske verden til at danne nye molekyler, og til at klikke håndtag på eksisterende molekyler, uden at ændre deres biologiske funktion.

Figur 2. Phaedria Marie St Hilaire modtog guldmaljen på vegne af Morten Meldal. Foto: Rochelle Coote Photography.

Inden for de sidste år har Morten Meldal designet peptidreceptorer, de såkaldte P-bodies, der kan genkende molekyler specifikt i vand. Der er store forventninger til, at disse relativt små syntetiske peptider kan erstatte antistoffer, som nu udgør op mod 30% af drugmarkedet, men som pga. deres makromolekylære natur giver medicinske og immunologiske begrænsninger.

Det er grønt at gå i skole på Sluseholmen

SNU har fra 2019 sat nyt fokus på den vigtige formidling i grundskolen ved en årlig uddeling af en H.C. Ørsted-medalje i bronze til inspirerende grundskolelærere inden for Selskabets fagkreds

I år gik medaljen til Lærer Louise Ibsen fra Sluseholmen Skole. I sin tale sagde formand for bedømmelsesudvalget, Stefan Holm fra Danmarks Naturfagslærerforening:

"Louise er en ildsjæl med stort I. Hun har en meget kreativ tilgang til undervisningen om naturfag og er god til at få meget ud af lidt, når ressourcerne er knappe.

Under Coronaepidemien formåede Louise også at holde sine elever til ilden med alt lige fra biologikalender til de store elever og N/T-forsøg til de mindste. Hun

dissekerede hjerter i sit køkken, så de ældste elever ikke skulle gå glip af det, tog de yngste elever med på videotur til Søndermarken, hvor hun filmede pattedyr fra Zoologisk Have, løb rundt med paraply i sin lejlighed og filmede og forklarede om global opvarmning, samtidig med at hun havde alle skolens dyr med hjemme og passede dem under hele skolenedlukningen.

Figur 3. Fra venstre ses SNU's præsident Anja C. Andersen, Ole Stahl fra Topsoe, medaljemodtager Louise Ibsen fra Sluseholmen Skole og Henning Haack fra SNU's direktion. Foto: Cecilie Pedersen.

Louise er idékvinden bag "Wasteland", et lokale med genbrugsmaterialer, hvor eleverne kan gå ind og "shoppe" ting til forskellige projekter. Louise allierede sig med en pædagog, så også Københavns Kommunes Fritidsordning var med inde over og pga. det samarbejde blev tingene hurtigt sat i værk. På nuværende tidspunkt er lokalet allerede et vidnesbyrd om at ødelagte brædspil, plastposer, hullede bongotrommer og papkasser er glimrende materialer at bruge til at bygge fx byer i natur-teknologi. Der er også indgået et samarbejde med firmaet Lekolar med planer om, at elever skal indsamle hård plast og lave møbler ud af det til skolen. Ligeledes har Louise og hendes kollega planer for, hvordan skolen på sigt kan organisere indsamling og sortering af papir, så skolen kan lave deres eget genbrugspapir og minimere både papirforbrug og -affald på skolen.

Med medaljen følger et rejselegat på 25.000 kr. samt et legat til medaljemodtagerens institution på 25.000 kr. til brug for et naturfagligt projekt. Begge legater er sponsoreret af firmaet Topsoe.

Foredrag i Rundetaarn

Man kan allerede nu kan købe billetter til Liselotte Højgaards foredrag "Fra fortidens forskere til nutidens nuklearmedicin" på Rundetaarn.dk (se foredragslisten andetsteds i bladet). SNU's medlemmer har fået tilsendt en særlig rabatkode på mail.

Nyt fra DFS

Maren Malling

Nyt fra Dansk Fysisk Selskab

Årsmødet og generalforsamlingen 2024/2025

Efter i nogle år at have afholdt årsmødet i efteråret, har bestyrelsen for Dansk Fysisk Selskab besluttet at rykke mødet tilbage til forårssæsonen, og planen er at afholde det næste årsmøde 14.–15. maj 2025 i Hovedstadsområdet. Nærmere info følger, men sæt allerede nu kryds i kalenderen!

Årets generalforsamling vil derfor blive afholdt som et selvstændigt arrangement, som vil foregå fredag den 4. oktober 2024 kl. 13:30 på Niels Bohr Institutet i København. Det vil være muligt at deltage virtuelt, så medlemmer fra hele landet kan være med.

Inden generalforsamlingen vil der være et spændende foredrag (på engelsk), og efterfølgende afholdes fredagsbar med favorable priser for medlemmer og mulighed for at melde sig ind i foreningen. Hold øje med vores hjemmeside, hvor foredragsholderen vil blive annonceret!

Et vigtigt punkt på generalforsamlingen vil være opdatering af selskabets valgeregler, og vi håber, at mange af vores medlemmer vil deltage.

EPS Council i København til maj 2025

DFS er Danmarks landsdækkende forening for fysik og repræsenterer Danmark i European Physical Society (EPS). Vi er derfor stolte af at kunne fortælle, at vi bliver værter for EPS Council, som afholdes i København den 16.–17. maj 2025. EPS Council er et årligt møde, som samler EPS' præsident, Forretningsudvalget, lederne for de 42 nationale fysikselskaber, samt lederne for de forskellige divisioner og grupper under EPS.

Sektionsnyt

Sektionen for Kvinder i Fysik har afholdt årsmøde tirsdag den 4. juni 2024 i Aud. A på Niels Bohr Institutet. Temaet for mødet var "Mentorship and Career advancement", hvor hovedtaleren, professor Anja Boisen fra DTU, fortalte om sin forskning og karrierevej. Desuden blev den årlige KIF-pris til en kvindelig rollemodel inden for fysik uddelt, og denne gang var der hele tre vindere, som vi præsenterer i næste nummer af Kvant.

Find os her

Følg selskabets aktiviteter her:

danskfysiskselskab.dk

www.linkedin.com/company/dansk-fysisk-selskab

kvinderifysik.dk

Nyt fra AS

Lars Occhionero

Den 27. april havde Astronomisk Selskab generalforsamling i København. I den forbindelse er der sket rokader og ændringer i bestyrelsen:

- Formand: Jophiel Wiis
- Næstformand: Christina Toldbo

- Kasserer: Ayan Sophia Reimann
- Menigt medlem: Johan Fynbo
- Menigt medlem: Lars Occhionero
- Menigt medlem: Leif Lønsmann
- Suppleant: Bertil Dorch
- Suppleant: Mads Fredslund Andersen

Dermed udtrådte Peter Stub Jørgensen og Ole Berg Nielsen ud af bestyrelsen efter eget ønske. Vi er meget glade og taknemmelige for det store arbejde, de har bidraget med til selskabet.

Siden generalforsamlingen har Christina Toldbo desværre måtte trække sig fra bestyrelsen. Vi er også utroligt glade og taknemmelige for Christinas store arbejde i selskabet. Ved redaktionens deadline har der endnu ikke været et nyt møde, hvor en ny næstformand kunne udpeges.

Yderligere information om generalforsamlingen, kan findes i referatet på vores hjemmeside astronomisk.dk